

Handläggare
Agnes Ankh
Telefon: 08-508 288 52**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2026-09-29, p. 8

Nationellt förbud mot PFAS i vissa konsumentprodukter

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2026/859

Förvaltningens förslag till beslut

Miljöförvaltningen (förvaltningen) föreslår att Stockholms miljö- och hälsoskyddsnämnd (nämnden) beslutar att

1. Godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. justera beslutet omedelbart.

Sammanfattning

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat promemorian Nationellt förbud mot PFAS i vissa konsumentprodukter till Stockholms stad. I promemorian föreslår departementet att Sverige ska införa ett förbud mot att tillhandahålla vissa produkter till konsumenter på den svenska marknaden om dessa innehåller PFAS över fastställda gränsvärden. Motsvarande förbud kommer att införas i hela EU, men det kommer dröja några år. Departementet föreslår därför att förbudet införs i Sverige i förtid från och med den 1 januari 2028.

Förvaltningen tillstyrker förslaget om att i förtid införa ett nationellt förbud mot PFAS i vissa konsumentprodukter (kläder, skor, impregneringsmedel för kläder och skor, kosmetika, köksredskap och skidvalla) och välkomnar ambitionen att Sverige går före EU för att minska utsläppen. Vidare tillstyrker förvaltningen förslaget att Livsmedelsverkets kontrollansvar framgent inte ska omfatta det nationella PFAS-förbudet i köksredskap.

Förvaltningen anser att det föreslagna förbudet är för begränsat och föreslår att det utvidgas till att omfatta hela TULAC-segmentet (textil, möbler, läder, kläder, mattor). Vidare lämnar förvaltningen synpunkter på vissa definitioner och formulering bl.a. att även verksamheter (t.ex. förskolor) inkluderas i definitionen av "konsument".

Bakgrund

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat promemorian Nationellt förbud mot PFAS i vissa konsumentprodukter till Stockholms stad, departementets dnr KN2026/01597. I promemorian föreslår departementet att Sverige, genom ändringar i förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter, ska införa ett förbud mot att tillhandahålla vissa produkter till konsumenter på den svenska marknaden om dessa innehåller PFAS över fastställda gränsvärden. De produkter som omfattas av förslaget är kläder och skor, impregneringsmedel för kläder och skor, kosmetiska produkter, köksredskap avsedda för kontakt med livsmedel samt skidvalla.

Syftet med förslaget är att i närtid minska utsläppen av PFAS för att skydda människors hälsa och den biologiska mångfalden, då ämnena är extremt svårnedbrytbara och rörliga i miljön. Mot bakgrund av att en omfattande reglering på EU-nivå inom ramen för Reach-förordningen förväntas dröja flera år, bedöms det vara nödvändigt att Sverige går före med nationella åtgärder. Det nationella förbudet är avsett att vara tillfälligt och upphöra att gälla när motsvarande EU-reglering träder i kraft.

Departementet bedömer att konsekvenserna för berörda företag är begränsade, då det finns tekniskt och ekonomiskt genomförbara alternativ för samtliga produktgrupper. För företag som ännu inte fasat ut PFAS kan förbudet innebära ett behov av att tidigarelägga substitutionsinsatser, vilket kan medföra ökade kostnader. Dessa kostnader bedöms dock kunna rymmas inom företagens vinstmarginaler. Särskilt sårbara bedöms den grupp företag vara som är helt specialiserade på PFAS-produkter, medan företag med en bredare produktportfölj eller de som redan påbörjat utfasningen förväntas påverkas i mindre utsträckning.

Förslaget innefattar ett antal undantag, däribland för begagnade produkter, personlig skyddsutrustning samt kläder som innehåller minst 20 procent återvunnet material. Vad gäller tillsynen föreslås i promemorian att det befintliga ansvaret mellan Kemikalieinspektionen och kommunerna kvarstår. Det föreslås dock att tillsynen av det nya PFAS-förbudet i köksredskap som normalt faller under Livsmedelsverkets ansvar för material i kontakt med livsmedel, istället ska utövas av Kemikalieinspektionen och kommunerna. Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2028.

Ärendet

Ärendet har remitterats till nämnden från kommunstyrelsen för yttrande senast den 6 oktober 2026. Ärendet har beretts av

avdelningen Miljö- och hälsoskydd i samråd med avdelningen Stadsmiljö.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Övergripande synpunkter

Förvaltningen tillstyrker förslaget om ett nationellt förbud mot PFAS i vissa konsumentprodukter för att i närtid minska utsläppen i miljön. Vidare tillstyrker förvaltningen ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13) avseende att Livsmedelsverkets tillsynsansvar inte ska omfatta det nationella PFAS-förbudet i köksredskap.

För att öka effekten av förbudet och underlätta tillämpningen anser förvaltningen dock att omfattningen av förbudet bör utökas och att vissa definitioner och formuleringar bör ses över. Förvaltningen utvecklar sina synpunkter närmare nedan.

Remissvaret följer den struktur och numrering som återfinns i promemorian.

1. Promemorians huvudsakliga innehåll

Förvaltningen anser att beskrivningen av förslaget som ”heltäckande” inte fullt ut reflekterar dess faktiska omfattning. I praktiken regleras endast ett urval av produkter och förbudet är begränsat till tillhandahållande till konsumenter. Det finns ett flertal betydande och kända PFAS-källor som faller utanför förslagets tillämpningsområde, däribland möbler, mattor, golvmaterial, F-gaser och växtskyddsmedel. Förvaltningen är dock positiv till att en konkret reglering initieras.

2.1 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter

Avseende 11 c § anser förvaltningen att begreppet ”homogent material” är otydligt och behöver preciseras för att säkerställa en korrekt tillämpning. För produkter som består av flera olika materiallager, såsom köksredskap med non-stickbeläggning eller skor och kläder med vattentäta membran, bör det framgå att gränsvärdena ska tillämpas på det specifika delmaterialet (beläggningen respektive membranet) och inte på produkten i dess helhet.

Förvaltningen välkomnar ambitionen att främja återbruk och återvinning i 11 f §, men anser att nuvarande formulering riskerar att skapa ett oavsiktligt kryphål. Så som förordningstexten är skriven skulle förbudet upphöra att gälla om 20 procent av materialet är återvunnet, vilket dels innebär att resterande 80 procent av produkten i praktiken skulle kunna bestå av PFAS, dels

öppnar för att en producent avsiktligt tillsätter PFAS för att till exempel uppnå vatten- och smutsavvisande egenskaper. Även det återvunna materialet kan i sig innehålla PFAS (exempelvis PTFE).

För att motverka detta föreslår förvaltningen att kravet kompletteras med att produkten ska vara ”utan avsiktligt tillsatt PFAS”, alternativt att justera gränsvärdet utifrån mängden återvunnet material, eller att tillämpa gränsvärdena på den icke-återvunna råvaran i kombination med ett uttryckligt förbud mot avsiktligt tillsatt PFAS.

3.1. Sverige bör gå före EU och förbjuda PFAS i vissa konsumentprodukter

Andra länder har redan gått före

Förvaltningen anser att underlaget behöver kompletteras för att ge en rättvisande bild. Det danska förbudet är mer omfattande än det föreslagna svenska och inkluderar även växtskyddsmedel. Det är väl känt att vissa av dessa medel faller under EU:s PFAS-definition samt att vissa bryts ned till trifluorättiksyra (TFA), vilket utgör en betydande källa till TFA i våra vatten. Om Sverige väljer att referera till Danmark som ett föredöme för lagstiftningen, bör man även vara transparent med vilka delar man väljer att inte följa och redovisa motiveringen till dessa avsteg.

3.2 Det nationella förbudet mot PFAS ska gälla vissa konsumentprodukter

Promemorians förslag

Förvaltningen anser att förbudet bör utvidgas till att omfatta samtliga varor och produkter inom textil-, möbel-, läder-, kläd- och mattindustrin (TULAC). Med hänvisning till promemorians egna beräkningar över PFAS-utsläpp (se ”Tabell: Beräknade utsläpp av PFAS i EEA (2020)” s. 28) framgår det att den del av TULAC-segmentet som i dagsläget inte omfattas av förslaget utgör en betydande utsläppskälla på ca 4 500 ton/år. Denna volym är mångdubbelt större än de övriga produktkategorier som föreslås inkluderas. Därför behöver hela TULAC-segmentet omfattas för att förbudet ska få avsedd effekt.

Skälen för promemorians förslag

Förvaltningen ser en oklarhet i definitionen av ’konsument’. Den nuvarande definitionen, som fokuserar på den fysiska personen som handlar utanför näringsverksamhet, innebär i praktiken att inköp till olika typer av verksamheter faller utanför förbudet. Detta trots att produkterna (exempelvis stekpannor eller arbetskläder) ofta är identiska med dem som säljs till privatpersoner. Exponeringen för PFAS är densamma för barn, vårdtagare och anställda oavsett om

produkten är inköpt av en privatperson, en kommunal instans eller en privat verksamhetsutövare.

Förvaltningen anser därför att fokus i regleringen bör flyttas från tillhandahållandet och vem som köper till själva produkten. Förbudet bör omfatta alla produkter som genom sin utformning, funktion och distribution riktar sig till konsumentmarknaden, oavsett vem som är slutkund. Undantag bör endast medges för produkter som är specifikt utformade för professionell användning och där det kan påvisas att tekniskt likvärdiga PFAS-fria alternativ saknas på marknaden.

5.4.8 Hälso-och miljömässiga konsekvenser och andra samhällsekonomiska konsekvenser

När det gäller material i kontakt med livsmedel och kosmetiska produkter anser förvaltningen att motiveringen i promemorian behöver omformuleras. Att dessa poster är relevanta beror i första hand på att det rör sig om onödig användning där fungerande alternativ finns, samt att produkterna innebär en direkt exponering för människor. Beskrivningen av att dessa utsläpp skulle "sprida sig koncentrerat" i miljön är otydlig och kan uppfattas som missvisande, då PFAS från i princip alla användningsområden når avloppsreningsverken. Förvaltningen föreslår därför att fokus i motiveringen istället läggs på direktexponeringen och avsaknaden av nödvändighet.

Anna Hadenius
Förvaltningschef
Miljöförvaltningen

Monika Gerdhem
Avdelningschef
Miljöförvaltningen

Bilagor

Remiss - Promemoria Nationellt förbud mot PFAS i vissa konsumentprodukter